

توسعه مدرنیسم و اسلام‌گرایی در ایران و ترکیه

ترجمه کتاب

Modernisering och Islam I Iran och Turkiet

تالیف:

دکتر رضا ایرملو

استاد جامعه‌شناسی دانشگاه‌های سوئد

ترجمه جمعی از علاقمندان به دانش اجتماعی

انتشارات اینواند - لیتراتور

حق چاپ و تکثیر محفوظ است.

توسعه مدرنیسم و اسلام‌گرایی در ایران و ترکیه
ترجمه کتاب Modernisering och Islam I Iran och Turkiet به تاریخ انتشار ۲۰۰۱ و
شماره ثبت SBN 91-631-0407-5 در سوئد
چاپ اول: ۱۳۸۲ هجری شمسی و ۲۰۰۳ میلادی
نشر انتشاراتی اینواند- لیتراتور، سوئد
مرکز پخش: اینواند- لیتراتور، تلفن و فاکس: ۳۸۲۳ ۳۳۱ - ۳۱ (۰) - ۰۰۴۶
شماره ثبت در سوئد: ISBN: 91-631-4288-0

ویراستار تطبیقی و اصلاحی: رضا آیرملو
ویراستار پایانی: فریدون گیلانی

مترجمان و متون ترجمه شده

حسین عبدی، مختار شهناز، اسماعیل اوجی * صفحه ۷۳-۲۳	۱۰۷-۱۳۱	علی گوشه*
بابک رحیمی*	۱۳۱-۱۷۰	
الهه ع *	۲۱۱-۲۲۸	
اسماعیل اوجی	۲۲۹-۲۷۵	
فریبرز برموس	۳۳۵-۳۵۰	
شهریار مقدم	۳۵۱-۳۷۲	
هایده بلوری	۳۷۳-۴۲۰	
بنفشه دانا	۴۲۱-۴۵۸	
اکبر شقایق*	۴۵۹-۴۹۳	

همکاران و همکاری‌ها

برای ترجمه و فراهم آوردن این کتاب بسیاری به باری‌مان برخاستند.

آقای اسماعیل اوجی، ضمن ترجمه و اصلاح متن خود، از آغاز تا به پایان، برای انجام هر کار باقیمانده، پای ثابت و داوطلب بودند. بدون یاری ایشان بسیاری از کارها از تایپ متون تا امور تکنیکی و صفحه‌بندی به این آسانی سر نمی‌گرفت. خانم هایده بلوری، ضمن ترجمه و اصلاح متن خود، از بازنویسی کارهای باقیمانده سهمی به عهده گرفتند. آقای مختار شهناز غیر از ترجمه بخشی از متون باقیمانده، از نظر به کاربرد قواعد گرامری با مترجمین همکاری کردند. خانم پروین شامبیاتی، آقای ژرژ نرسیان، خانم فریبا مهربانی، آقای مهدی مؤمنی و خانم شهرزاد بخت متونی را ترجمه کردند یا به ترجمه متون دیگر یاری رسانیدند.

آقای حسین عبدی، ضمن ترجمه متن خود و آقایان ناصر ثمودی و عباس کدخدائی در کار بازنویسی متون کمک کردند. یاران دیگری که نامشان در اینجا نمی‌آید یا به سببی مایل به درج نامشان نبوده‌اند، در زمینه‌های مختلف به یاری‌مان شتافتند یا برای یاری رساندن اعلام آمادگی کردند.

رادیوهای ایرانی در شهرهای عمده سوئد با پخش مکرر آگهی‌های‌مان به گردش جریان این کار جمعی یاری کردند و از آن میان رادیو پیک گوتنبرگ با اختصاص دادن یکی از همکارانش، امکان تایپ مرحله اول متون را فراهم آورد.

شاعر و روزنامه‌نگار مبارز آقای فریدون گیلانی با بزرگواری زحمت بازخوانی و ویراستاری تمام متن کتاب را پذیرفتند.

دست‌های این انسان‌های بزرگوار و فرهنگدوست را به گرمی می‌فشاریم.

فهرست مطالب

پیش‌گفتار مترجمان ۱۱

پیش‌گفتار نویسنده ۱۳

سابقه نوشتاری نویسنده ۱۷

فصل ۱- فروپاشی امپراتوری‌های مسلمان‌نشین و تهدید ابرقدرت‌ها ۲۳

۲۴ ۱- فروپاشی امپراتوری عثمانی

۲۴ دوره "شکست بدون بازگشت"

۳۷ زیربناهای متزلزل، علل فروپاشی امپراتوری عثمانی

۳۸ - بنیادهای ژئوپولیتیکی

۳۹ - تربیت پادشاهان و الیگارشی قدرت

۴۲ - بوروکراسی اداری

۴۷ - دستگاه قدرت نظامی

۵۲ - ساختار دینی

۵۷ - شرایط سخت دوران جنگ

۵۹ - اختلافات ملی، قومی و مذهبی

۶۸ - قرارداد کاپیتولاسیون و امتیازات خارجی

۷۳ ۲- امپراتوری فروپاشیده ایران

۷۳ سلسله قاجار و سلطه قدرت‌های بزرگ

۸۵ شرایط جغرافیایی و قدرت ایلات و عشایر در ایران

۸۵ توسعه اجتماعی از ورای شرائط جغرافیایی

۸۸ زندگی چادرنشینی و آثار سرنوشت ساز آن

۹۴ - زندگی ایلیاتی در ایران

۹۵ ارثیه پدرسالاری در ایران

۹۷ - پدرسالاری اسلامی و فرقه‌گرایی شیعه‌گری

۹۸ - شیوه تولید آسیائی

۱۱۰ - 'جنگ قدرت' مقدس

۱۰۳ شاهان قاجار و ایلات و عشایر ایران

۱۰۷ فصل ۲- تفاوت‌های ساختاری امپراتوری‌های ایران و عثمانی

۱۰۷ ریشه‌های متفاوت

۱۰۹ ۱- زندگی ایلیاتی توسعه یافته در ایران

۱۱۱ ۲- قدرت دولتی پیشرفته در امپراتوری عثمانی

۱۱۶	- روابط ناهمانند با اروپا و اروپای غربی
۱۲۱	دولت مسئولیت برجای مانده طبقاتی را بر عهده می‌گیرد
۱۲۴	نظم اجتماعی متفاوت
۱۳۱	فصل ۳- اسلام - بنیادهای یکسان، کارکردهای متفاوت
۱۳۱	۱- جنگ قدرت در ایران
۱۳۱	- هژمونی سیاسی فرقه‌ای
۱۳۷	- ملاهای فرقه در نقش کارگزاران روحانی شاهان
۱۴۳	- سمت و نقش اجتماعی ملایان
۱۴۴	- تدارک رهایی از تبعیت "شاه شیعه ارواحنا فدا"
۱۴۵	- شکل‌بندی اقشار و گروه‌های اجتماعی ایران در موقعیت جدید
۱۴۷	- نقش رهبری ملایان در جبهه ارتجاع
۱۵۲	- تقسیم دوباره قدرت و بروز تناقضات
۱۵۳	- رهبری نارضایتی مردم
۱۵۴	- جنگ قدرت علنی می‌شود
۱۵۸	۲- عبودیت تسلیم طلبانه در امپراتوری عثمانی
۱۵۸	- ساختارهای متفاوت
۱۵۹	- دفاع "مقدس" از سنت‌های اسلامی
۱۶۱	- موضع‌گیری جدید علیه اتحاد کهن
۱۶۳	- سلب قدرت بیشتر از ملایان سنی
۱۶۵	- بنیادگرایی و تقسیم قدرت رهبری اسلامی
۱۶۸	- ملایان سنی بدون هیچ آینده سیاسی
۱۷۱	۳- بازسازی نهاد قدرت شیعه‌گری در ایران
۱۷۱	- دستگاه مذهبی مبلغ رژیم شاهی
۱۷۵	- زایش بنیادگرایی شیعه‌گری در ایران
۱۷۹	- ساختار ارباب و رعیتی "امام و امت"
۱۸۲	- پیروزی‌های جدید ملایان
۱۸۵	- اتحاد مقدس علیه فرقه اشعابی
۱۸۸	- کنترل بر اقلیت سنی مذهب
۱۸۹	- منابع جدید مالی
۱۹۱	- هم‌نوائی با قدرت‌های بزرگ استعماری
۱۹۶	- سازمان دهی مرکز قدرت شیعه‌گری در ایران
۱۹۸	- رهبری اعتراضات عمومی علیه دیکتاتوری شاه
۲۰۲	- مبارزه طلبی پان‌اسلامیست‌ها
۲۰۶	- پیروزی مشروعیت و حق کنترل شرعی قوانین
۲۱۱	۴- تشکیلات حنفی‌گری در امپراتوری عثمانی
۲۱۱	- مبانی سازمانی و سازماندهی ناهمگون

۲۱۵	- عدم موفقیت مدرنیسم و آغاز دوباره گرایش اسلامی
۲۱۶	- بنیادگرایی اسلامی در عرصه اسلام‌خواهی غیررسمی
۲۱۸	- اسلام‌گرایی دولتی
۲۲۰	- بوروکراسی، بازگشت به اسلام را رهبری می‌کند
۲۲۱	- پان‌اسلامیسم مبنای تجدید بنیادگرایی اسلامی
۲۲۲	- عقلانیت، مدرنیسم و شیوه‌های تفکر اسلامی
۲۲۴	- تشکیلات اسلامی عثمانی در دوران انقلاب مشروطیت دوم
۲۲۶	- بقای نهاد اسلام "غیر رسمی" پس از فروپاشی نهاد اسلامی "رسمی"
۲۲۹	فصل ۴- مدرنیسم و "تسلط مدرن"
۲۲۹	سلطه مدرن
۲۲۹	- هژمونی دوجانبه قدرت‌های بزرگ
۲۳۳	- تسلط به شیوه مدرن
۲۳۴	از تسلط استعماری تا بهره‌کشی امپریالیستی
۲۳۷	- سلطه امپریالیستی در قلمرو عثمانی
۲۴۴	- کنترل استعماری در ایران
۲۴۶	- سرنوشت‌های مشابه
۲۴۶	- تسلط بیگانگان بر نقائص ساختاری داخلی افزود
۲۴۸	- مدل‌های متفاوت، روابط مشابه
۲۵۲	"تنظیمات" در قلمرو عثمانی
۲۶۳	"اصلاحات" در ایران
۲۷۷	فصل ۵- انگیزه‌های فرهنگی از خارج - راه‌ها و روش‌ها
۲۷۷	تحصیل در اروپا
۲۸۲	مدارس مدرن
۲۹۱	انتشار کتاب، روزنامه و نشریات
۲۹۹	سازماندهی دستگاه اداری
۳۰۸	تغییر قوانین و سنت‌های حقوقی
۳۱۲	سفرها و تماس‌های رهبران
۳۱۸	شبكة ارتباطی مدرن
۳۲۱	مد لباس و تحولات دیگر
۳۲۶	نهادهای جدید قانونگذاری و انقلاب مشروطیت
۳۳۵	فصل ۶- پایتخت‌ها مظاهر مدرنیزاسیون و فرنگ‌گرایی
۳۳۵	ترکیب دوگانه

۳۳۷	روند توسعه در تهران
۳۴۷	سبک‌های معماری مدرن در تهران
۳۵۲	استانبول در مسیر مدرنیزاسیون
۳۵۷	استانبول در دوره مدرنیزاسیون "تنظیمات"
۳۶۸	سبک‌های جدید معماری در استانبول
۳۷۳	فصل ۷- جنسیت و مدرنیسم
۳۷۳	مناظره سیاسی جنسیت‌ها
۳۸۷	جامعه تحریم شده مردانه در تهران
۳۹۲	حضور اجتماعی زنان در استانبول
۴۰۶	مدارس دخترانه در تهران و استانبول
۴۱۰	سازمان‌های زنان
۴۱۷	نشریات و رسانه‌های گروهی زنان
۴۲۱	فصل ۸- مدرنیسم و کشورهای مرجع
۴۲۱	اروپا در مرکز ارتباطات
۴۴۰	تماس‌ها و روابط داخلی
۴۴۵	مدرنیسم و پل‌های تخریب شده میان امپراتوری‌های مسلمان نشین
۴۴۵	- اختلافات مذهبی، عامل عداوت و دشمنی
۴۴۶	- اختلاف دوام می آورد
۴۵۰	- مناسبات همسایگان در دوره اصلاحات قرن نوزدهم
۴۵۶	- بنیادگرایی اسلامی و خصومت‌های جدید
۴۵۹	فصل ۹- سخن پایانی - ساختارهای متفاوت، جریان‌های مشابه
۴۵۹	- مدرنیسم و نهاد دوگانه
۴۶۲	- فروپاشی و توسعه معیوب
۴۶۶	- کشفی درد آور
۴۶۹	- اسلام و دیدگاه‌های فرابشری
۴۷۵	- پیش شرطی برای خردگرایی و پروتستانیسم اسلامی
۴۸۱	- نقائص ساختاری داخلی
۴۸۲	- از اشغال استعماری تا سرکردگی امپریالیستی
۴۸۸	- نقش دوگانه امپریالیست‌ها و سرانجام سرنوشت ساز
۴۹۲	- دوران آینده

پیش‌گفتار مترجمان

کتاب حاضر ترجمه کتاب *Islam och modernisering I Iran och Turkiet* نوشته دکتر رضا آیرملو، استاد جامعه‌شناسی دانشگاه‌های سوئد، است. چاپ اول کتاب مذکور در سال ۲۰۰۱ در سوئد چاپ و منتشر شده است. این کتاب در لیست کتاب‌های درسی دپارتمان‌های مختلف دانشگاه‌های سوئد قرار دارد و از زمان انتشار، ابتدا جایزه اتحادیه نویسندگان سوئد و سپس جایزه سالانه اتحادیه نویسندگان کتاب‌های درسی سوئد را به خود اختصاص داده است.

کار انتخاب متون و ترجمه بخش‌های کتاب، چند ماه قبل از انتشار آن به زبان سوئدی آغاز شد، ولی به خاطر نبودن کار ترجمه و کار جمعی در این زمینه و همچنین مشغولیت شغلی و حرفه‌ای مترجمین و نویسنده، کار ترجمه، تطبیق و ویراستاری در مواقعی با آزمایش و خطا پیش رفت. در این مدت، متون ترجمه شده، بارها اصلاح و برخی از آنان بازنویسی شدند و در مواردی نیز با ترجمه مجدد قسمت‌هایی تکمیل شدند. حتی در موردی تمام متن به کلی کنار گذاشته شد و با متن ترجمه‌ای جدید جایگزین شد. در این فاصله، تمام متن کتاب چند بار ویراستاری شد و فقط تغییرات حاصل در طول ویراستاری تطبیقی تا به حدی بود که به تجدید تایپ تمام متن کتاب منجر شد.

در این فاصله، کسانی به علل مختلف، تمام یا قسمتی از متن مربوط به خود را بدون ترجمه رها کردند و کسانی دیگر، با پایان کار ترجمه اولیه متن، از تداوم کار باز ایستادند و کار اصلاح، تغییر، تکمیل و (یا) بازنویسی متن خود را به عهده دیگران محول کردند. با این وجود، اکثر مترجمان کتاب با بهره‌مندی از عشق و علاقه خود به توسعه دانش اجتماعی، این راه کمی تازه و ناشناس، نه چندان آسان و نسبتاً طولانی را تا به پایان پیش رفتند. از این نظر، با آن که اکثر ترجمه‌ها فردی بوده، ولی در فهرست اسامی مترجمین، غیر از اسم مترجم اولیه، اسم یا اسامی مترجم یا مترجمان دیگری که کار وی را با ترجمه، اصلاح یا بازنویسی تکمیل کرده‌اند نیز آمده است. نوشتن یا نوشتن تمام یا قسمتی از نام مترجمین به تصمیم شخصی آنان بستگی دارد.

جای خوشحالی است که اکنون پس از این همه کار و فعالیت جمعی، محصول کار ترجمه‌ای ما تکمیل شده و به صورت کتاب به دست خوانندگان می‌رسد. اطمینان می‌دهیم که ما در این رابطه، همه توان خود را به کار گرفته‌ایم، تا حد ممکن تعهد و وسواس حرفه‌ای را از دست نداده‌ایم و به تمامی کوشیده‌ایم تا وظیفه کوچکی را در قبال تحول ناگزیر فرهنگی و علمی به عهده گرفته بودیم، به نحو احسن به جا بیاوریم. از این رو، بر اساس یک ضرب‌المثل ترکی که می‌گوید: ”کسی که همه دارائی خود را می‌بخشد، نیازی به شرمندگی از ناقابل بودن آن ندارد“، ما نیز از دست آورد خود، بی توجه به آن که چقدر مورد قبول قرار گیرد، احساس رضایت و غرور می‌کنیم.

این نتیجه‌گیری، این درس را به ما می‌دهد که اگر ما با انتخاب این راه، از اوقات فراغت خود، که در غیر این صورت ممکن بود به نحوی از انحاء بی هیچ نتیجه‌ای به هدر می‌رفت، توشه علمی و فرهنگی گرفته‌ایم، پس به عنوان یک شهروند روشن‌اندیش جامعه، اخلاقاً متعهد به ادامه این یا هر راه مشابه دیگر هستیم. بر این باور، خوانندگان مان را که شرایط گام نهادن به چنین راهی را دارند، نیز به درس گرفتن از این تجربه، هدر ندادن عمر و زمان فراغت‌شان و پرداختن به امور بنیادی و آینده‌ساز علمی و فرهنگی فرا می‌خوانیم.

در پایان لازم است توضیح دهیم که:

اولاً نقل قول‌های مستقیم از کتاب‌های فارسی در متن اصلی، قبلاً از زبان فارسی به زبان سوئدی ترجمه شده و بعد از آن نیز وسیله ما از زبان سوئدی به زبان فارسی بازگردانده شده‌اند. بدین ترتیب، حاصل کار، متونی است به زبان فارسی که در مواردی از نظر ساخت جملات با متن اصلی در همان زبان متفاوتند. بدیهی است که این نقل قول‌ها از نظر مفهوم با منبع نقل شده تفاوتی ندارند یا نباید داشته باشند. ثانیاً به این خاطر تمام تاریخ‌ها را به میلادی حفظ کرده‌ایم که برخی زمان‌ها در جریان تبدیل رقم سال میلادی به سال شمسی، یک سال پس و پیش می‌شود و در ضمن، در صورت لزوم، خوانندگان می‌توانند با تفریق تقریبی ۶۲۱ سال، به آسانی تاریخ میلادی را به هجری شمسی تبدیل کنند.

پیش‌گفتار نویسنده

طبق معمول، به وقت چاپ کتاب *Islam och modernisering i Iran och Turkiet* نیز این آرزو در دل من می‌جوشید که چه می‌شد اگر این دست‌آورد ولو بی ادعا، به زبان فارسی هم ترجمه می‌شد و در اختیار مردمی قرار می‌گرفت که مستقیماً مورد خطاب این کند و کاو جامعه‌شناختی‌اند. این در زمانی بود که انتشاراتی *Ilitisim* ترکیه برای ترجمه کتاب و چاپ آن به زبان ترکی مراجعه کرده بود. این همه انگیزه‌ای شد که برای عبور از سانسور زرد و سیاه رژیم جمهوری اسلامی و نیل به مردمان به روشنفکران در تبعید روی آورم تا شاید کاری را که از عهده فردها خارج بود، به دست جمع به انجام برسانم. این بود که متنی حاوی دعوت از علاقمندان به ترجمه و همکاری علمی و فرهنگی تهیه کردم و به تعدادی از رادیوهای ایرانی در گوتنبرگ، استکهلم و مالمو فرستادم. در این آگهی توضیح دادم که برای این همکاری، قبلاً مترجم بودن و کار ترجمه انجام دادن شرط نیست و فقط کافی است که کسی به زبان سوئدی و زبان نوشتاری فارسی تسلط داشته باشد و مهم‌تر از همه، آتشی برای تولید علمی و خدمت اجتماعی در دلش روشن باشد و بخواهد قسمتی از وقت آزاد خود را برای تولید روشنفکرانه و دانش اجتماعی صرف کند.

بر خلاف انتظار و تجربه‌های نه چندان موفق قبلی، این بار ۱۸ نفر برای همکاری تماس گرفتند و بالاخره کار ترجمه کتاب با شرکت حدود ۱۶ نفر آغاز شد.

جمع بزرگی از ثبت نام کنندگان، ساکن گوتنبرگ بودند و تعدادی دیگر در شهرهای استکهلم و مالمو سکونت داشتند. اکثر آنان با من یا دیگران هیچ آشنائی قبلی نداشتند و جز معرفی خود با نام، آدرس پستی و شماره تلفن به هیچ شرطی مقید نبودند. این همکاری بدون شرط و گزینش تا به جایی ادامه یافت که در پایان این دوره همکاری دو ساله، ما ساکنان گوتنبرگ برای یک بار هم که شده فرصت دیدار و ملاقات جمعی از همکاران خود در شهرهای دیگر را نیافتیم.

یک چنین همکاری روشنفکرانه از ورای عقاید و تعلقات سیاسی و فکری گوناگون در نوع خود بی‌نظیر است و در واقع تجربه‌ای جدید و قابل تکرار برای سایر همکاری‌های روشنفکرانه و علمی به حساب می‌آید. بگذار همه ما در جریان عمل اجتماعی در دوراهی انتخاب قرار بگیریم و بدین وسیله نشان دهیم که آیا حاضریم برای شکستن سانسور سیاه و موجودیت رژیم اسلامی از وقت و موقعیت‌مان مایه

بگذاریم و مثلاً در این مورد معین، با ترجمهٔ متنی غیر قابل انتشار در بازار کتاب تحت سانسور رژیم اسلامی، هم وقت و عمرمان را صرف کنیم و هم به ظن خود گرفتن گذرنامه از سفارت رژیم جمهوری اسلامی و سفر خود به کشورمان را به خطر بیاندازیم.

در هر حال، با وجود این همکاری جمعی، در عمل کارها به این سادگی که فکر می‌شد، پیش نرفتند. تعدادی از مترجمین کاملاً تازه‌کار بودند و تعهد اخلاقی ایجاب می‌کرد که آنان را تا هر زمانی که خود می‌خواهند، در جمع مترجمین حفظ کنیم. سرعت و پیشرفت کار همه یکسان نبود و جالب آن که بسیاری از این جمع، تمام وقت شاغل بودند و در زمان‌هایی مجبور به توقف کار و پرداختن تمام وقت به امور شغلی و تحصیلی خود می‌شدند.

از اساس، کار را بر این مبنا قرار داده بودیم که تا حد ممکن تفاوت نوشتاری و انشائی را حفظ کنیم، ولی کار تهیهٔ فهرست لغت‌نامه و لیست اصطلاحات مشترک که لازمهٔ چنین عملی است، به خوبی پیش نرفت و راهنمائی گرامری یکی از همکاران نیز در عمل موثر واقع نشد و در نتیجه، متون ترجمه شده بدون مقابله، کنترل و ویراستاری، تایپ شدند و این امید را در دل یارانی دامن زدند که گویا کار به پایان آمده و موقع چاپ و انتشار کتاب فرا رسیده است.

مراجعات بعدی به متون ترجمه شده نشان دادند که هنوز کار زیادی در راه است. طولانی و خسته‌کننده بودن کار اصلاحی مکرر از جمله عللی بود که تعدادی از یاران، جمع مترجمین را ترک کردند، باشد که همیشه کسانی پیدا شدند که کار آنان را ادامه دهند. با این وجود، اکثریت کسانی که آتشی برای بارآوری زندگی بهتر در سر و عشقی برای تحول فکری و فرهنگی در دل داشتند، با خستگی‌ناپذیری به این کار نه چندان آسان ادامه دادند و نتیجهٔ این همه کار و کوشش کتابی شد که بی توجه به بضاعت محتویاتش به عنوان یک سند ماندگار تاریخی از سوی این انسان‌های فرهنگدوست تقدیم جامعهٔ کتابخوانان می‌شود.

در این مدت، کسانی با سوابق نوشتاری و مترجمی برای ویراستاری این متون نوعاً گوناگون اعلام آمادگی کردند، ولی باید زمانی صرف می‌شد تا به تجربه ثابت شود که انجام این مهم از عهدهٔ کسی جز نویسنده که با محتوای کتاب آشناست و حداقل می‌تواند متون مغایر را تشخیص داده و حذف کند، بر نمی‌آید. در نتیجه، وقتی فرصتی پیش آمد، نویسنده، کار برابرسازی اصطلاحات و مقابلهٔ متون ترجمه شده با متون سوئدی را به عهده گرفت. با آن که هدف این بود که تا حد اکثر ممکن از تمام متون

ترجمه شده اولیه استفاده شود، ولی در جریان این مقابله و ویراستاری تطبیقی، تعدادی از متون ترجمه شده با تغییرات گاهاً عمده از اصلاح و بازنویسی روبرو شدند. حتی در مواردی، متن و متونی به کلی کنار گذاشته شدند و با ترجمه‌های جدید جایگزین شدند. در ضمن، برای تفهیم بهتر مطالب و مباحث در زبان فارسی، به زیرنویس بخش‌هایی از کتاب، توضیحاتی اضافی افزوده شدند.

به باور نویسنده که در عین حال عضوی از این جمع بوده و مسئولیت برابرسازی متون را نیز به عهده داشته، متن کتاب حاضر تا حد ممکن با امانت ترجمه شده است و از این نظر از کیفیت بسیار خوبی برخوردار است.

باید یادآوری کرد که ضرورت تعهد وفادارانه به امانت ترجمه، ما را مجبور به گزینش شیوه ترجمه جمله به جمله کرد. این شیوه در عین سازگاری با تعهد مطلق به حفظ امانت، در مواردی از توجه مترجم به کلمات و اصطلاحات حامل مفاهیم جامعه‌شناختی می‌کاهد و همچنین، صراحت بیان متون ترجمه‌ای بحث‌های تئوریک را، که عمدتاً در واحد پاراگراف بیان می‌شوند تا در واحد جمله، کم می‌کند. این در حالی است که وظیفه‌ای که نویسنده برای برابرسازی و ویراستاری تطبیقی به عهده گرفته بود، در مواردی بدون مراجعه به بند و بند متن اصلی انجام گرفته و در واقع بر این اساس متکی بوده که آن چه در متون ترجمه‌شده آمده مغایر با متن اصلی نباشد، نه این که هر چه در متن اصلی بوده باید در متن ترجمه شده بیان شده باشد.

با این وجود باید یادآوری کنم که به باور نویسنده، متن ترجمه شده حاضر در مقام مقایسه با کتاب‌های ترجمه و چاپ شده در داخل کشور از کیفیتی خوب برخوردار است و این همه نشان از آن دارد که این یاران عاشق نه فقط رویهمرفته کاری انجام داده‌اند که با کار مترجمان حرفه‌ای برابری می‌کنند، بلکه به طور جمعی، توان و ظرفیت آن را دارند که با ادامه کار خود جای خالی مترجمان ادبیات اجتماعی از زبان سوئدی به فارسی را پر کنند و بدین وسیله، پنجره‌ای جدیدی از دانش و دانائی به روی جامعه ایرانی‌مان در برون و درون مرز بگشایند. پس آرزو کنیم که این عزیزان فرهنگدوست پویان این راه فرهنگی و علمی را رها نسازند و با استفاده از این تجربه، قدم‌های بعدی را مصمم‌تر، حرفه‌ای‌تر و سازمان‌یافته‌تر بردارند.

با آن که این دست آورد و موفقیت، هویت جمعی دارد و هر کدام از یاران به اندازه سهم، توان و زمان آزاد خود توشه‌ای فراهم آورده و گوشه کاری را گرفته‌اند تا این مهم فراهم آمده، ولی ستایش این ویژگی و موفقیت جمعی نباید کار فوق‌العاده، عشق عمیق و زیبایی‌های برجسته‌تر کسانی از این جمع را، که بدون حضور و وجودشان این

کار به سختی ادامه می‌یافت و به بار می‌نشست، از خاطرمان بزداید. آقای اسماعیل اوجی از این جمله‌اند. در آغاز کتاب از این یاران جداگانه و به نام یاد شده است.

در ضمن، لازم است به عنوان نویسنده یادآوری کنم که:
- اولاً کتاب مرجع، حاصل تحقیق آکادمیک در موضوع ”جنسیت، اسلام و مدرنیسم در تهران و استانبول“، “Gender, Islam and Modernization – Teheran and Istanbul” است و از همین رو، همانطور که ملاحظه می‌شود، اکثر داده‌های آماری به طور عمده، تهران و استانبول را مشخص می‌کنند تا ایران و عثمانی را. این چگونگی همچنین بحث مفصل‌تر در مورد نقش زنان و مدرنیسم این شهرها را توجیه می‌کند.
- در ثانی، جلد دوم این کتاب به زبان سوئدی در راه است و امیدوار است در آینده نزدیک، ترجمه فارسی آن و گرنه، خلاصه‌ای از تحقیق در مورد ”چگونگی نقش متقابل اسلام و مدرنیسم در دوره بعد از ۱۹۲۰ (یا نقش اسلام و نهاد مذهبی در جریان توسعه و رکود سده اخیر) در این کشورها، وسیله نویسنده نگارش یافته و به زبان فارسی منشر شود.

سابقه نوشتاری نویسنده

رضا ایرملو، کار نوشتاری خود را از دوره دبیرستان آغاز کرد. اولین و تنها دفتر شعر خود را در حدود سال ۱۳۴۰ در شهر خوی به چاپ رساند. اولین نمایشنامه او به نام «من گور خودم را در خانه خودم می‌کنم» در سال ۱۳۴۷ از سوی دانشجویان دانشسرای عالی تهران در مسابقات دانشجویی رامسر به صحنه آمد. در همان سال ها، سردبیری ماهنامه دانشجویی «چیستا» در دانشسرای عالی تهران را به عهده گرفت و همچنین اولین گزارش تحقیقی خود در مورد «کودکان پرورشگاه های ایران» را نوشت. چهارسال بعد، تحقیقات اجتماعی او با "مونوگرافی ایلات و عشایر قرمشوندی و ملکشوندی ایلام" ادامه یافت.

رضا ایرملو پس از دریافت درجه دکتری جامعه‌شناسی (PH.D) و با بازگشتی دانشگاه ها، در دانشگاه تبریز به تدریس دروس علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی پرداخت. «مردم‌شناسی ایلات و عشایر»، «جامعه‌شناسی پرورشی»، «مهاجرت از روستا به شهرها» و «جامعه‌شناسی توسعه و جهان سوم» دروس و زمینه های تحقیقی او را تشکیل می‌دادند.

چندی نگذشت که محتوی دروس او «غیر اسلامی» تشخیص داده شد و او به اتهام «فعالیت به نفع سازمان های غیر قانونی»، از دانشگاه تبریز اخراج شد. ستاد به اصطلاح "انقلاب فرهنگی"، «صلاحیت اسلامی» او برای تدریس در دانشگاه های کشور را رد کرد: کلاس های درسش تعطیل شدند، از ادامه تدریس و تحقیق باز ماند و از شروع کار در دانشگاه های دیگر محروم شد. از تکثیر و تدریس پلی‌کپی های درسی اش ممانعت به عمل آمد. کتاب ها و پلی‌کپی های درسی اش جمع آوری و ضبط شدند و انتشار آثار متوقف شد.

ماحصل کار نوشتاری رضا ایرملو به وقتی که در سال ۱۳۶۵ به اجبار کشور زادگاهش را ترک می‌کرد، ۲۴ کتاب، پلی‌کپی درسی دانشگاهی، مقاله و گزارش تحقیقی بود. بخشی از آثار دوره‌ی کار و تدریس وی در دانشگاه تبریز عبارتند از:

۱. مردم‌شناسی با تکیه بر ایلات و عشایر ایران (تعاریف و ساخت اجتماعی و اقتصادی)، پلی‌کپی درسی، جلد ۱، دانشگاه تبریز، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، ۱۳۶۳-۱۳۶۲.
۲. "مهاجرت از روستاها به شهرها در ایران" (آنالیز آماری)، نشریه‌ی دانشکده‌ی ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تبریز، شماره ۲، ۱۳۶۳.
۳. مردم‌شناسی با تکیه بر ایلات و عشایر ایران (تاریخ تحول و تطبیق اجتماعی)، پلی‌کپی درسی، جلد ۲، دانشگاه تبریز، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، ۱۳۶۴-۱۳۶۳، تبریز.
۴. "مهاجرت از روستاها به شهرها در ایران" (علل و عوارض)، نشریه‌ی دانشکده‌ی ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تبریز، شماره ۳، ۱۳۶۳.
۵. جامعه‌شناسی پرورشی، پلی‌کپی درسی، دانشگاه تبریز، دانشکده ادبیات و علوم اجتماعی، ۱۳۶۴، تبریز.
۶. بررسی شرکت تعاونی خدمات ماشینی، ۱۳۶۵، اداره کل کشاورزی آذربایجان شرقی، واحد برنامه‌ریزی، تبریز.
۷. "مهاجرت از روستاها به شهرها- علل و انواع" (بخش ۱)، مجله‌ی رشد جغرافیا مخصوص آموزش معلمان کشور، سال دوم، شماره ۸، ۱۳۶۵، تهران.
۸. "مهاجرت از روستاها به شهرها"- علل و انواع (بخش ۲)، مجله‌ی رشد جغرافیا مخصوص آموزش معلمان کشور، سال سوم، شماره ۹، ۱۳۶۶، تهران.
۹. استرژئی استعمار نو- نگرگونی‌ها و بحران‌ها، کتاب، مؤسسه‌ی انتشاراتی امیر کبیر، ۱۳۶۶، تهران.
۱۰. مبانی مهاجرت در ایران، کتاب، سانسور در انتشاراتی امیر کبیر، ۱۳۶۶، تهران.

رضا آیرملو از سال ۱۹۸۸ با درجه‌ی دکترای جامعه‌شناسی (Ph.D) و بعداً با درجه‌ی دانشجویی و استادی در دانشگاه‌های گوتنبرگ و HTU به تدریس و تحقیق مشغول است. این کتاب یازدهمین کتاب او در طول مدت اقامتش در سوئد است (سال انتشار این کتاب

۲۰۰۳). پنج جلد از این کتاب ها به زبان فارسی، پنج جلد به زبان سوئدی و یک جلد به زبان انگلیسی و به شرح زیر اند.

کتاب های منتشره در سوئد به زبان فارسی

۱- *استراتژی استعمار نو- دگرگونی ها و بحران ها*، (تجدید چاپ در خارج): انتشاراتی آرش، ۱۹۸۷، استکهلم، سوئد.

۲- *زن و اسلام علی شریعتی*، انتشار کتابفروشی خیام، ۱۹۹۶، گوتنبرگ، سوئد.

۳- *مدینه فاضله ایرانی از امام زمان تا امام زمان*، انتشاراتی اینواند- لیتراتور، چاپ دوم، ۲۰۰۰، سوئد.

کتاب های منتشره در سوئد به زبان سوئدی و انگلیسی:

۱. *تماس ترکها با جامعه سوئد - تحقیق در مورد تحصیل ترکزبانها در سیستم آموزشی سوئد*، ۱۹۹۲، سوئد.

Turkar möter Sverige- En studie om turkisktalande elevers skolgång, Carlssons Bokförlag, 1992, Sverige.

۲. *یانوس و ینوس - جنسیت و هویت اجتماعی در خانواده و جامعه*، به زبان سوئدی و همراه با جمعی دیگر از محققین دانشگاهها، ۱۹۹۴، سوئد

Janus & genus- om kön och social identitet i familj och samhälle, i Ulla Björnberg m fl (red), Brobergs Förlag, 1994, Sverige.

۳. *تماس ایرانیها با جامعه سوئد _ تاریخچه، پذیرش و تطبیق*، ۱۹۹۷.

Iranier möter Sverige – bakgrund, mottagning och integration, Invand-Litteratur, 1997, Sverige.

۴. *مرزهای اروپا*، به زبان انگلیسی و همراه با جمعی دیگر از محققین دانشگاههای ۱۹۹۸، سوئد.

Boundaries of Europe, Jan Hjärpe (red), Swedish Council for Planning and Coordination of Research. 1998, Sweden.

۵. خانواده های ایرانی در سوئد و جوامع شمال اروپا - تغییر روابط خانواده، تطبیق و تغییر، ۱۹۹۸، سوئد.

Iranska familjer i Sverige/ ett nordeuropeiskt samhälle – familjeförhållande, förändring och integration, Invand-Litteratur, 1998, Sverige.

۶. توسعه ی مدرنیسم و اسلام‌گرایی در ایران و ترکیه، ۲۰۰۱، سوئد.

Modernisering och islam i Iran och Turkiet, Invand-Litteratur, 2001, Sverige.

- گزارشات تحقیقی و مقالات منتشره بخش مهم دیگری از تولیدات علمی این دوره از کار و زندگی وی را تشکیل می‌دهند. در این زمینه‌ها می‌توان به عناوین زیر اشاره کرد:

۱ - "فکر می‌کنیم که فکر می‌کنیم - شکل‌گیری اجتماعی الگوهای پنداری"، (به زبان فارسی)، بولتن آغازی نو، شماره ۲۰، ۱۳۷۱، فرانسه.

۲- "ریشه‌های حاشیه‌نشینی اجتماعی"، (به زبان سوئدی)، در *Invandrare och Minoriteter* "مجله‌ی مهاجرت و اقلیت‌ها"، شماره ۱-۲، ۱۹۹۶، استکهلم، سوئد.

۳- "ترکیه- حزب رفاه می‌برد، زنها می‌بازند"، (به زبان سوئدی)، در نشریه زنها و فوندامنتالیسم، شماره ۱۳، استکهلم، سوئد.

Turkiet – Refahpartiet vinner och kvinnor förlorar, Kvinnor och Fundamentalism, nr 13, 1997, Sweden

مجموع نوشته‌های انتشار یافته‌ی رضا آیرملو، مرکب از کتاب و مقاله و گزارشات تحقیقی، در طول اقامت وی در سوئد از مرز ۲۸ و با محاسبه‌ی آثارش در ایران و ترکیه از مرز ۵۲ اثر به زبان‌های مختلف فارسی، ترکی، سوئدی و انگلیسی می‌گذرد. به این فهرست، باید

تعدادی داستان‌های کوتاه در مورد مسایل اجتماعی و مبتلابه عمومی را افزود. به تعبیر خودش: "این همه جز تقدیم کوچک انسانی عاشق نیست".

سانسور آثار در ایران

۱۳۴۸- انتشار مجله دانشجویی «چیستا»، منتشره در دانشسرای عالی تهران، وسیله اداره نگارش رژیم شاه متوقف شد.

۱۳۵۳- نمایشنامه رستم و سهراب در جریان مسابقات هنری شیراز علیه نظام شاهی ارزیابی و از مسابقات حذف شد.

۱۳۵۸- کتاب «چرا باید ماشین اداری را خرد کرد» نویسنده، منتشره در سال ۱۳۵۶ تبریز، هم زمان با گسترش سرکوب، به وسیله عوامل رژیم اسلامی از کتابفروشی‌ها جمع آوری و جزو کتاب‌های "ضاله" در جلو شهرداری تبریز به آتش کشیده شد و بقیه نیز برای کارتون سازی خمیر شدند.

۱۳۶۵- چاپ کتاب تحقیقی و دانشگاهی «مبانی مهاجرت در ایران» در انتشاراتی امیرکبیر متوقف و به سبب این سانسور، محصولی دیگر از عشقی عمیق و کاری طاقت فرسا برای تقدیم محصولی علمی به دانشجویان کشور بلااستفاده ماند. این کتاب در شرایطی نگارش یافته بود که نویسنده از سوئی با مسائل تسویه، تعقیب و مشکلات گذران زندگی رو به رو بود و از سوی دیگر با جا به جایی مکان زیست، و کار شبانه روزی نوشتاری در زیر بمباران شهرها درگیر بود.

۱۳۶۶- توقف انتشار سلسله مقالات منتشره در نشریه "رشد- مجله مخصوص آموزش دبیران کشور".

۱۳۶۷ و به بعد- کتاب استراتژی استعمار نو- دگرگونی‌ها و بحران‌ها، چاپ مؤسسه انتشاراتی امیرکبیر در غیاب نویسنده بارها جمع آوری و سپس بدون پرداخت حق تألیف مجدداً تجدید چاپ شد.

جوایز نویسندگی در سوئد

۱۹۸۷- انستیتوی مهاجرین سوئد، جایزه نویسنده مهاجر سال.

- ۱۹۹۶- کمون های لاریه دالن و گونارد، جایزه فرهنگی سال.
- ۱۹۹۶- اتحادیه نویسندگان سوئد به خاطر کتاب های منتشره در سوئد.
- ۱۹۹۸- اتحادیه نویسندگان کتاب های درسی سوئد به خاطر کتاب های درسی منتشره و در حال تدریس نویسنده در دانشگاه های سوئد.
- ۲۰۰۰- جایزه Lars Salvius، جایزه مشترک اتحادیه نویسندگان، انجمن ناشران و انجمن مجلات سوئد به بهترین آثار آکادمیک منتشره در سوئد.
- ۲۰۰۱- اتحادیه نویسندگان سوئد، فوند فرهنگی به خاطر آثار منتشره در سوئد.
- ۲۰۰۲- فوند نویسندگان سوئد به خاطر آثار منتشره در سوئد.
- ۲۰۰۲- اتحادیه نویسندگان کتاب های درسی سوئد به خاطر کتاب های درسی منتشره و در حال تدریس نویسنده در دانشگاه های سوئد.
- ۲۰۰۳- مرکز فرهنگی ناحیه ی (استان های) گوتلاند غربی سوئد، جایزه فرهنگی ناحیه به خاطر فعالیت های فرهنگی و آثار منتشره.
- ۲۰۰۳- اتحادیه نویسندگان سوئد، جایزه ی کار، به خاطر آثار منتشره.